

ΚΕΙΜΕΝΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΟΥ ΠΑΡΕΥΞΕΙΝΙΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟ 19^ο ΚΑΙ 20^ο ΑΙΩΝΑ.**1ο Κείμενο**

Η ανθελληνική πολιτική των Νεοτούρκων έγινε εμφανέστερη με την εφαρμογή του εμπορικού αποκλεισμού των ελληνικών πλοίων και προϊόντων, με αφορμή τη διακήρυξη της ένωσης της Κρήτης με την Ελλάδα. Ο αποκλεισμός άρχισε στον Πόντο ήδη από το 1908 και κορυφώθηκε, όπως και στην υπόλοιπη αυτοκρατορία, το 1911, οπότε και οι δύο χώρες έφτασαν στα πρόθυρα του πολέμου... Οι Έλληνες στον Πόντο, πριν από τα ανθελληνικά μέτρα εναντίον τους, είχαν την ισχυρότερη οικονομική θέση στην περιοχή. Τόσο ισχυρή που στήριζαν με επιτυχία εν μέσω αποκλεισμού την ίδρυση της Τράπεζας Αθηνών το 1909 στην Αμισό και το 1911 στην Μπάφρα και κατάφεραν να μην εφαρμοστεί ο αποκλεισμός με αυστηρότητα, ύστερα από την αίτηση και των μουσουλμάνων εμπόρων, καθώς θα ήταν καταστροφικό κάτι τέτοιο για το σύνολο της οικονομίας της περιοχής. Η τουρκική αστική τάξη της περιοχής είχε ακόμη πολύ μικρή ισχύ και δυνατότητες για να αντικαταστήσει τη διωκόμενη ελληνική, στόχος που είχε αναδειχθεί στο κυριότερο σκοπό της νεοτουρκικής οικονομικής πολιτικής.

Σημαντικό πρόβλημα δημιούργησε στον Πόντο η καθιέρωση της υποχρεωτικής στράτευσης, η οποία οδήγησε σε μεγάλο κύμα μετανάστευσης το 1911, κυρίως προς τη Ρωσία, και το οποίο ήταν τέτοιας έκτασης ώστε ο Έλληνας πρόξενος στην Τραπεζούντα αναφέρει σε έγγραφό του ότι «Αι Χριστιανικάι κοινότητες διατελούσι εν κοινωνική σχεδόν αποσυνθάσει». Μέχρι τότε οι χριστιανοί δεν στρατεύονταν και ως αντιστάθμισμα κατέβαλλαν ενιαύσιο φόρο. Η στράτευσή τους, όμως, χρησιμοποιήθηκε σαν ακόμη ένα μέσον αποδυνάμωσης του ελληνικού στοιχείου, καθώς η θητεία ήταν βασανιστική, με άθλιες συνθήκες διαβίωσης, σκληρές τιμωρίες, κακουχίες, προπηλακισμούς και αδυναμία ελεύθερης άσκησης της λατρείας...

Ευριπίδης Γεωργανόπουλος «Κίνημα Νεοτούρκων και Πόντος» Ε – Ιστορικά , τεύχος 134 σελ. 10

Ερώτηση: Ποια ήταν η οικονομική θέση των Ελλήνων του Πόντου στην περιοχή κατά τις αρχές του 20^{ου} αιώνα και ποια αντίδραση προκαλούσε αυτή η δραστηριότητα στους Νεότουρκους;

2ο Κείμενο

Στις 16 Μαρτίου 1921 υπογράφηκε το Σύμφωνο Φιλίας και Αδελφότητας που περιείχε την παραχώρηση των εδαφών του Καρς και του Αρνταχάν στην Τουρκία και την παραίτηση της σοβιετικής Ρωσίας από κάθε οικονομική απαίτηση απέναντι στην κεμαλική κυβέρνηση. Το σύμφωνο της Μόσχας αποτελούνταν από προοίμιο, 16 άρθρα και τρία παραρτήματα. Η υπογραφή της Συνθήκης ήταν τεράστια διπλωματική επιτυχία και για τις δύο χώρες, αφ' ενός γιατί η Τουρκία εξασφάλισε τα βορειοανατολικά σύνορά της, ισχυροποιήθηκε η κεμαλική κυβέρνηση, βγήκε από τη διπλωματική απομόνωση και καθιερώθηκε ως ισότιμο μέλος στις διακρατικές συμφωνίες και στα δίκτυα της διεθνούς ισορροπίας, αφ' ετέρου η Ρωσία σταθεροποίησε την ταραγμένη περιοχή του Καυκάσου, ενίσχυσε τη θέση των μπολσεβίκων απέναντι στην Αντάντ, ανύψωσε το κύρος τους στον ισλαμικό κόσμο και εξασφάλισε τη δυνατότητα για μια μελλοντική μετατροπή του Ευξείνου Πόντου σε *mare clausum*.

Κώστας Φωτιάδης «Μπολσεβίκοι και Κεμάλ» Ε – Ιστορικά, τεύχος 134, σελ. 14

Ερώτηση: Γιατί η συμφωνία των μπολσεβίκων με τον Κεμάλ επηρέασε αρνητικά το Ποντιακό Ζήτημα;

3ο Κείμενο

Γύρω στα 1890 στον Πόντο υπάρχουν περίπου 500 σχολεία στα οποία φοιτούν 20.500 μαθητές και μαθήτριες. Κατά την περίοδο αυτή και συγκεκριμένα το 1882 το «Φροντιστήριο της Τραπεζούντας» εξελίχθηκε σε τέλειο Γυμνάσιο αναγνωρισμένο από το ελληνικό κράτος. Απόφοιτοι του Γυμνασίου αυτού εγγράφονταν χωρίς εξετάσεις στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Στην πρώτη 15ετία του 20^{ου} αιώνα η πρόοδος της παιδείας στον Πόντο φτάνει στο απόγειό της. Από κανένα χωριό, έστω και 10 οικογενειών, δε λείπει σχολείο. Οι σύγχρονες για την εποχή εκείνη μέθοδοι διδασκαλίας εφαρμόζονται στα περισσότερα σχολεία από πολύ καλά καταρτισμένους δασκάλους. Παράλληλα ιδρύονται σωματεία, φιλεκπαιδευτικοί σύλλογοι, βιβλιοθήκες, δίνονται διαλέξεις και ανεβάζουν θεατρικά έργα. Συγκροτούνται μουσικές ομάδες και δίνονται συναυλίες. Ένας πραγματικός οργασμός προόδου, που εκτός από την ενίσχυση της παιδείας σφυρηλατεί και το εθνικό φρόνημα των Ελλήνων. Λίγο πριν την έκρηξη του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου, το 1914, η πληθυσμιακή και σχολική εικόνα των Ελλήνων στον Πόντο έχει ως εξής: Πληθυσμός: σε όλο τον Πόντο 700.000 Έλληνες, ενώ άλλοι τόσοι Πόντιοι ζουν στη Ρωσία. Σχολεία: 2 τέλεια Γυμνάσια, της Τραπεζούντας και της Αμισού, αναγνωρισμένα από το ελληνικό κράτος, το μεν πρώτο από το 1882, το δε δεύτερο από το 1912. Οκτώ Ημιγυμνάσια (2 – 3 τάξεις στα τετρατάξια Γυμνάσια) της Κερασούντας, Αργυρούπολης, των Κοττώρων, της Μπάφρας, Σινώπης, των Σουρμένων, της Ριζούντας και του μεταλλείου Ακ – Νταγ – Μαντέν στο νομό της Άγκυρας. Περίπου 1200 Δημοτικά Σχολεία και μερικές Αστικές Σχολές (με 1 ή 2 τάξεις πέραν του Δημοτικού). Μαθητές: περίπου 70.000 μαθητές και μαθήτριες φοιτούσαν σε όλα τα είδη των σχολείων στα οποία δίδασκαν πάνω από 1270 δάσκαλοι και καθηγητές...

Διαμαντής Λαζαρίδης «Η παιδεία στον Πόντο» Ε – Ιστορικά, τεύχος 109, σελ. 35

Ερώτηση: Με βάση τα στοιχεία αυτά μπορούμε να μιλήσουμε για μια πνευματική και εκπαιδευτική αναγέννηση στον Πόντο; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.